

koralen. Det är vid denna tid de första försöken göras att uppteckna sången. Sedan 1000-talet var praktiskt taget hela den västerländska kyrkan förenad i samma liturgiska sång.

Av denna västerländska koraltradition blev också vår kyrka delaktig. På vilka vägar detta skedde är ännu i det väsentliga outforskat. Gustaf Lindberg anser sig kunna konstatera stark överensstämmelse i fråga om mässans musik med engelska och frankiska källor som avvika från den senare romerska traditionen. För tidebönen föreligger ännu ingen ingående undersökning. Man må hoppas att det nygrundade Laurentius Petri Sällskapet också här skall finna en uppgift, och att den av Carl-Allan Moberg påbegynta undersökningen av hymnodien skall föra nya resultat i dagen som kunna belysa också den svenska tidegärdssångens rötter och härkomst.

LITTERATUR:

Dominicus Johner: Grosse Choralschule (7:e uppl. 1937)

—»— Erklrning des Kyriale (1933)

Peter Wagner: Gregorianische Formenlehre (1921)

Karl Weinmann: Geschichte der Kirchenmusik. (1913).

Arthur Adell.

En landskyrka får berätta sin historia.

Fastän det knappast kan sägas, att den konsthistoriska forskningen om vår kyrkokonst str lågt, r det ändå mycket, som icke hinnes med eller observeras av fackmännen. Många arbetare få rum på den konsthistoriska forskningens mark, och alla, som gå till verket med grundlighet och kritik, äro välkomna.

Man kommer att tänka på detta, när man lser *Knut Peters* framställning av *Sndrums kyrka* i Halland, en bok som i vrdad utstyrsel utkom till julen. Denna framställning kan tjäna som mönster och samtidigt som exempel på hur mycket en trgen och hängiven forskning kan locka fram rörande en kyrkobyggnads den.

Sndrums kyrka r en av Hallands få bevarade medeltidskyrkor. Den består av ett långsträckt långhus med tre kryssvalv och ett mindre kor. En sakristia intill koret r det sist tillfogade; den uppfördes 1934 och kan tjäna som förebild för modernisering av denna rätt försummade del av våra kyrkor. I interiören finner man lätt en del nyare ting: orgelfasad från 1898 samt bänkar och altarring. Sjuttio år tidigare uppfördes tornet, och 1802 hade orgel anskaffats. Den byggdes av Lorens Strömblad, lärjunge till den östgötska orgelbyggaren Jonas Wistenius. Under 1700-talet upp-

höggos fönstren och anskaffades både en altartavla, som målades av Pehr Hörberg («Jesu nedtagande från korset»), och en orgel, föregångare till Strömblads, som byggdes av prosten G. Fr. Hjortberg i Valda. Går man ytterligare ett århundrade bakåt i tiden finner man, att kyrkan under denna tid fått predikstol, ett typiskt sydsvenskt renässansarbete med skulptur och reliefer. Ett inventarium från år 1686, kyrkans äldsta, ger inte intryck av någon överväldigande rikedom, snarare motsatsen. Märkligt är, att intet föremål är förtecknat, som kan dateras till tiden före Kristian IV:s tid. Detta är rätt typiskt, och författaren betecknar reformationsårhundradet i kyrkobyggnadens historia kort och gott som ödeläggelse. En klockstapel, som torde ha stått på kyrkogården, vill förf. dock hänföra till detta sekel.

Efter detta återstår en medeltidsbyggnad bestående av 3 travéers långhus samt kor och vapenhus (sistnämnda rivet på 1800-talet). Av denna byggnad låta sig valven strax hänföras till 1400-talet; korvalvet är möjligen äldre. Valven äro dekorerade med en sparsam målning bestående av enkla slingor (framtagna 1939). Samtidigt togos nya fönster upp. En närmare undersökning av långhuset visar, att det är fullt enhetligt. Den västligaste travén har tillfogats till ett äldre långhus, antagligen före valvslagningen, alltså förslagsvis på 1300-talet. Vi få då en romansk kyrka med kort långhus samt längre och smalare kor. Den dateras av författaren med stor försiktighet till 1200-talets mitt på grund av en något schematisk bestämning. Att denna icke är oomkullrunkelig framgår av senare forskningar särskilt beträffande de äldsta skånska landskyrkorna. Här påträffas en grupp kyrkor från 1000-talets slut och fram på 1100-talet med rak altarvägg (ex. St. Herrestad). Rätt talrik var denna tidiga typ representerad i nordvästra Skåne (S. Clemens i Hälsingborg).

På detta sätt ha vi kommit ned i medeltidens begynnelse. Förf. kan emellertid peka på en del misstänkta spår under kyrkans golv, vilka ge en antydning om en äldre helgedom på samma plats. Med stor reservation gör han en tolkning av fynden, vilken låter lockande nog för att åtminstone referera. Först hittade man en del rester av ett gammalt jordstensgolv, bestående av tätt lagda stenar av en hands storlek. Stenarna lågo i fält, avgränsade av bjälkar. Vidare funnos rester av fyra stående trästolpar. Deras läge i förhållande till 1200-tals kyrkan är verkligen sådant, att det icke direkt motsäger en funktion som stolpar i en stavkyrka av samma typ som Maria minor i Lund. Storleken blir ungefär densamma som Hedareds bekanta stavkyrka i Västergötland. Anmälnaren vågar emellertid icke hysa någon mening i denna fråga.

Det viktigaste i detta sammanhang är att påpeka resultatet av hängivet intresse och oavlätlig uppmärksamhet på vad kyrkan kan gömma. Förf. äger en ej vanlig lyhördhet för vad den lilla byggnaden har berättat för honom; han kan höra huru stenarna tala.

Bengt Cnattingius.